

УДК 72.012

КОНЦЕПЦІЇ ПРОЕКТУВАННЯ ТІНЬОВОГО СЕРЕДОВИЩА

Студ. І.В. Романюк, гр. Дм-51
Науковий керівник доцент Н.В. Складенко
Луцький національний технічний університет

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є висвітлення концепцій проектування тіньового середовища як напряму у сучасній художньо-проектній культурі. Завдання дослідження: 1) дати визначення тіні у сучасній художньо-проектній культурі; 2) охарактеризувати концепції проектування тіньових композицій.

Об'єкт та предмет дослідження. Об'єктом є тінь та тіньові ефекти у різних сферах життєдіяльності людини. Предмет дослідження – концепції проектування тіньового середовища.

Методи та засоби дослідження. Для дослідження було використано концептуальний і системний підходи. Художньо-образний, художньо-графічний, художньо-композиційний дизайн-аналізи як основні методи дослідження дали можливість виявити концепції проектування тіньових композицій та окреслити їх подальший розвиток у контексті художньо-проектної культури.

Для дослідження використано літературні [1-4] та ілюстративні матеріали, інтернет-зразки різних тіньових творів мистецтва та дизайну.

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів. У роботі вперше здійснено комплексний аналіз проектних особливостей тіні та обґрунтовано концепції формування тіньового середовища в контексті художньо-проектної культури. Вдосконалено систему елементів, що впливають на створення тіньового середовища.

Результати роботи можуть бути використані: 1) у науково-теоретичних дослідженнях тіньових зображень загалом та окремих його аспектів зокрема; 2) у навчально-методичній роботі; 3) у виставково-ярмарковій діяльності.

Результати дослідження. Тіньове мистецтво – одна з мистецьких практик нового покоління художників, що підтверджує багатогранність сучасної архітектури та дизайну. Підвищення інтересу до світлотіньових ефектів призвело до використання тіньових малюнків у рекламі, графічному дизайні та дизайні середовища. Тіньове мистецтво в останні два десятиріччя набуло розвитку і проникло як продукт графічного дизайну практично у всі сфери людської діяльності, стало невід'ємною частиною середовища життєдіяльності.

Тінь формується за рахунок взаємодії джерела світла, тіньютворюючого об'єкту та характеру поверхні.

Створюючи композицію для отримання тіньового ефекту, художники використовують концепції (нові погляди на розуміння мистецтва): множинності, багаторакурсності, парадоксальності та образності.

Множинність тіні. Дизайнер прагне розширити можливості тіні, виявити нові її аспекти. Це призводить до появи якостей множинності тіні, що забезпечується трансформацією її під дією зміни положення джерел світла (3D-друковане тіньове мистецтво від Drzach & Suchy, де окремі зображення стають видимими при різному освітленні, Сідней Кеш скульптури зі скла, дзеркал, світла і тіні). З цією метою проектується відповідний тіньютворюючий об'єкт, у якому закладено можливості отримання різних тіньових зображень.

Багаторакурсність характеризується перспективним скороченням зображених предметів, що є досить популярним у мистецтві фотографії. Для створення

оригінальних фотографій важливими є правильний ракурс і перспектива, тоді тінь повністю змінить своє значення. Тіні у цьому випадку здаються більш реалістичними, ніж тіньютворюючий об'єкт. Поява багаторакурсного зображення іноді здійснюється перевертанням фотографії.

Парадоксальність характеризується створенням несподіваного явища, яке не відповідає звичайним науковим уявленням або різко розходиться з усталеними поглядами та суперечить здоровому глуздові. Парадоксальність тіньового ефекту формується наступними методами:

1) тінь від прозорого тіньютворюючого об'єкта характеризується філософськими роздумами щодо ролі людини у суспільстві (фотографії Liu Bolin, який представив глядачам серію знімків під інтригуючою назвою «I'm not There» («Мене там нема»);

2) тінь від самого джерела світла, тобто доповнення тіньового малюнка за рахунок освітлювальних приладів (художник Фабріціо Корнелі створює скульптури з тіней завдяки математичним розрахункам, його творчість, полягає не тільки у використанні і правильному розташуванні ламп, металевих пластин, призм, а й тіні від самих ламп).

Образність тіні у тіньовому мистецтві представляє уявлення або асоціації, що лягли в основу створення певного елемента дійсності й з різним ступенем виразності виступає як внутрішня концепція. Образність як концепція проектування тіньових ефектів реалізується у наступних випадках:

- утворення нового образу передуює використанню різних предметів, при освітленні яких отримують тіні, що є основою для створення відповідного образу. У підсумку виходить дивовижне поєднання предмета і малюнка в одному цілому;

- доповнення образу тінню. З розвитком мистецтва фотографії художники намагаються зробити свої роботи такими, щоб вони виділялися з ряду звичайних фотографій (фотографії тіла з фотопроекту «Оголені жінки в смугастих тінях». Люсьєна Клергу).

Висновки. Важливу роль у проектування тіньового середовища відіграють концепції: множинність (зміна кута освітлення), багаторакурсність (зміна ракурса зображення), парадоксальність (прозорість тіньютворюючого об'єкта, джерело світла як тіньютворюючий об'єкт) та образність (доповнення існуючого образу, створення нового образу). Усі проаналізовані концепції окреслюють перспективи розвитку тіньового середовища у сучасній художньо-проектній культурі.

Ключові слова: тіньове мистецтво, малюнок тінню, тіньові композиції дизайн, експеримент у дизайні, інсталяція, перфоманс.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Яштолд-Говорко В. А. Фотосъёмка и обработка. Съёмка, формулы, термины, рецепты. Москва, 1977. 343 с.
2. Сидоренко Н.Р. Свето-теневые эффекты как «нематериальные» средства организации формы в современной архитектуре и дизайне. *Вектор науки ТГУ*. № 15 (21-3). Ростов-на-Дону, 2009. С. 527-532.
3. Матвеев А.Б. Изобразительное искусство, световой дизайн и эстетика. *Светотехника*. № 3. Москва, 1999. С.12-20.
4. Казакевич М.С., Трофимов В.А. Люминофоры в пространственном конструировании художественных образов. Харьков, 2013. С. 155-158.